

Hammershus. Bornholms største turistattraktion.

Et besøg på Hammershus er altid en stor oplevelse. For de gamle ruiner på Nordbornholm har en spændende historie og fantastisk beliggenhed med næsten dramatiske omgivelser.

Set på afstand næsten som en slags ørne rede i en tegneserie.

Men Hammershus er også anlagt øverst oppe på en 74 meter høj klippeknupe, omgivet af flere dybe sprækkedale, og oppe fra ruinerne er der en fantastisk flot udsigt mod den vestbornholmske klippekyst og Østersøen. Udsigten minder lidt om et gammelt maleri.

Et såkaldt skønmaleri. Hvor Østersøen og himlen udgør maleriets blå ramme.

Hammershus bliver i dag betragtet som den største borgruin i Nordeuropa. Traditionen har altid regnet ærkebiskop Jacob Erlandsen, som bygherre i årene omkring 1250. Det er dog helt forkert. For helt ny forskning og analyse af gammel kalkmørtel har påvist, at borgen er ca. 100 år ældre. Måske blev den anlagt af ærkebiskop Eskil fra Lund Domkirke.

Når borgen blev anlagt dette synlige sted var det helt naturligt. For Hammershus skulle ses fra havet og bekræfte bispens magt over Bornholm, for dengang havde han fuld kontrol over øens indtægter og det vigtige sildefiskeri i middelalderen. Men bagefter fik Hammershus også en meget central rolle i forbindelsen med de baltiske korstog.

Bornholmernes klagesang.

Historien om Bornholm kan ikke skrives uden Hammershus. Den som til enhver tid ejede nøglerne til borgen havde også retten over Bornholm og øens skatte og andre indtægter.

Gennem 400 år var det biskopperne i Lund. I 1500-tallet kom øen tilbage til den danske konge, og kort efter blev Bornholm afsat til Hansestaden Lübeck som pant for et større pengebeløb der ikke kunne betales tilbage. Det tyske fremmede åg varede i 50 år. Og kom Bornholm tilbage til det danske rige. Men så kom skæbneåret 1645 hvor svenskerne besatte Bornholm og Hammershus.

Men som en slags bold kom øen igen tilbage og så kom Roskildefreden.

Danmark måtte i 1658 afgive alle sine besiddelse øst for Øresund, og på den konto røg også Bornholm. Men på øen opstod der en frihedsbevægelse, som endte med drabet af den svenske Kommandant på Hammershus - Johan Printzenskjold, og frivilligt blev øens overdraget den danske konge.

I 1661 kom landsforræderen bag Roskilde freden Corfitz Ulfeldt i fængsel på Hammershus med sin hustru – kongedatteren Leonora Christine. Men allerede dengang var Hammershus i stort forfald.

Storheden for Hammershus sluttede i 1684. For den danske konge valgte Christiansø som ny flådehavn, men trods sin elendighed blev Hammershus ikke helt opgivet. For den var forsat bolig for den bornholmske vicekommandant og militæret. Og der var administration og et såkaldt tinghus. Men det varede ikke længe, og fra 1743 var det slut.

Derefter begyndte en nedrivning af borgen. Bornholmerne fjernede tusindvis af mursten og teglsten og kørte dem væk for at genbruge stenene andre steder. Mange mursten blev i 1789 sejlet over til Christiansø, for at anvendes til den store kaserne.

Hammershus var forvandlet til en ruin - af bornholmerne selv.

De sørgelige rester blev fredet 1822.

Værd at vide.

Der kommer mange hundrede tusinder af turister årligt til Hammershus. Og mange af dem bliver begejstret over ruinerne og den smukke beliggenhed. Men der er også det man kalder for "levende fortidsminder" og det er planter som kloge munke udplantede som lægeplanter for mange år siden. Længs skråningerne vokser der den dag i dag over 40 forskellige arter af sådanne, og i flæng kan nævnes navne som f.eks.: Svalerod, kongelys, katost, bulmeurt, calmus, vandmynte og malurt. Den sidste blev også kaldt "mølurt" for man lagde de grå stinkende blade i sengehalmen for at jage lus og lopper væk.

Foto. 2005 128 – 2840

Hammershus. I forgrunden den såkaldte frihedsstøtte. En granitobelisk der blev rejst til minde om opstanden mod svenskerne i 1658. På stenen er der skrevet:

"Folket brød sit fremmed åg, her hvor klippen bryder sø.

Frifødt æt har fædres sprog, end Bornholm er Danmarks ø".

Tekst/foto: Søren P. Sillehoved